

تجارت و انجام معامله از زمان پیدایش اولین تمدن‌ها، تاکنون وجود داشته است. در واقع تجارت و بازرگانی بخش جدانشدنی از روابط مردم یا یکدیگر است. امروزه نیز دولت‌ها به اهمیت تجارت و امور تجاری پی برده‌اند. بر م‌همان این موضوع روشن است که از معاملات ساده تجاری گرفته تا مبادلات و قراردادهای تجاری بین‌المللی بدون وجود قانون و مقررات حاکم بر آنها نتیجه‌ای جز هرچومرج، سودجویی افراد سوءاستفاده‌گر و بی‌نظمی نخواهد داشت لذا وجود یک قانون مترقی در این زمینه بسیار احساس می‌شوداما اقدام اخیر مجلس در تصویب قانون جدید تجارت، ساختار حقوقی – تجاری و مراودات بازرگانی را مختل می‌کند.حقوقدانان بسیاری به اقدام اخیر مجلس اعتراض کرده‌اند. در صورت نهایی شدن متن مصوب مجلس، باید منتظر ابرادات حقوقی جدیدی بود که ساختار قواعد حاکم بر «حقوق تجارت» پاسخگوی رفع و رجوع این مشکلات نخواهد بود.

■ ■ ■

■ **قانون تجارت، قانون مادر بر مبادلات و معاملات تجاری**

قانون تجارت ایران به منزله قانون مادر بر مبادلات و معاملات تجاری در داخل کشور حاکم است. قانون تجارت، مهم‌ترین مجموعه مدون قوانین مربوط به امور تجارت و بازرگانی است که حقوق تجارت بر اساس این قانون شکل گرفته‌است. این قانون در ۱۳ اردیبهشت ۱۳۱۱ در ۶۰۰ ماده توسط مجلس شورای ملی بر مبنای قانون تجارت ۱۸۰۷ فرانسه معروف به کد ناپلئون ترجمه و تصویب شد.در این قانون اصول مربوط به معاملات تجاری، دفاتر تجاری، اسناد تجاری و چک، داللی، حق‌العمل کاری، قرارداد حمل‌ونقل، قائم‌مقام تجارتی و سایر امور تجاری بیان شده است.
گفتنی است در سال ۱۳۴۷ مقررات بخش شرکتهای سهامی قانون تجارت اصلاح شده و در ۳۰۰ ماده مقررات جدیدی برای شرکتهای سهامی عام و خاص وضع شد.

■ **اولین لایحه تجارت در سال ۸۴**

از تصویب قانون تجارت ایران قریب ۹۰ سال سپری شده و به رغم تحولات بسیار گسترده عرصه تجارت، این قانون مبنای عمل بوده است. با این وجود اکثر قریب به اتفاق حقوقدانان ایرانی قانون مذکور را ناکافی و بیش از اندازه ناقص و مبهم می‌دانند. لذا تصمیم بر اصلاح این قانون گرفته شد. اولین گام برای اصلاح این قانون تهیه یک لایحه توسط دولت وقت، تحت عنوان لایحه تجارت بود. این لایحه نهایتاً سال ۱۳۸۴ به مجلس شورای اسلامی ارائه شد.

■ **ایراداصل هشتاد و پنجی شورای نگهبان**

پس از تصویب لایحه تجارت در کمیسیون حقوقی و قضایی مجلس، با موافقت مجلس، اجرای آزمایشی آن به مدت پنج سال برای شورای نگهبان ارسال شد اما شورای نگهبان تصویب آزمایشی این قانون را مغایر بااصل ۸۵ قانون اساسی خواند و به عبارت دیگر با ایراداصل هشتادوپنجم قانون اساسی آن را به مجلس برگرداند. طبق اصل ۸۵ قانون اساسی «سمت نمایندگی قائم به شخص است و قابل واگذاری به دیگری نیست. مجلس نمی‌تواند اختیار قانون گذاری را به شخص یا هیئتی واگذار کند ولی در موارد ضروری می‌تواند اختیار وضع بعضی از قوانین را بر عایت اصل هفتاد و دوم به کمیسیون‌های داخلی خود تفویض کند، در این صورت این قوانین در مدتی که مجلس تعیین می‌کند به صورت آزمایشی اجرا می‌شود و تصویب نهایی آنها با مجلس خواهد بود». از آنجا که تصویب این قانون در کمیسیون تخصصی بر اساس نظر شورای نگهبان ضرورت نداشت شورای نگهبان با تصویب این لایحه در کمیسیون حقوقی و قضایی مخالفت کرد.

■ **تصویب ۱۶۴ ماده از لایحه در ۴ روز**

بعد از تصویب کلیات لایحه مذکور در تاریخ ۲۱ فروردین ۹۷ در صحن علنی مجلس، جزئیات این لایحه برای بررسی بیشتر به کمیسیون حقوقی و قضایی مجلس شورای اسلامی ارجاع داده شد. بر اساس گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس نظر به حجم بالای لایحه، تصمیم کمیسیون قضایی بر آن شده است که این لایحه به صورت پنج کتاب و در پنج مرحله وکلا منتشر می‌شود و به زبان‌های مختلف ۳۲ شهر،یو، کتاب قراردادهای تجارتی آن در قالب ۳۳۱ ماده در صحن علنی مورد بررسی و تصویب قرار گرفت. با گذشت تنها یک هفته از اعلام

و کلامصونیت قضایی ندارند، دادسرای انتظامی وکلا محل رسیدگی به جرائم این قشر در درجات مختلف است که مهم‌ترین آن محرومیت دائم از این شغل است. این مجازات برای شدیدترین تخلفات در نظر گرفته شده که مهم‌ترین آنها خیانت وکیل به موکلش است. هر ساله آمارهایی از عدم تمدید پروانه وکالت وکلا منتشر می‌شود و به زبان‌های مختلف جزئیاتیی مطرح می‌شود اما شاید انفکاک سره از ناسره و ذکر تخلفات متخلفان این قشر در میان آمار کیسانی که پروانه وکالت آنها تمدید نمی‌شود نه تنها اذهان عمومی را در مورد میزان تخلفات این قشر اقناع کند بلکه تعداد متخلفان را از صالحان این قشر مشخص خواهد کرد را هر چند در میان وکلا، هستند افراد زحمتکش و دغدغه‌مندی که در جهت رفع مشکلات حقوقی شهروندان تلاش می‌کنند اما باید سستی شود با نظارت‌های کافی، مانع تخلف برخی از وکلانشد که این افراد باعث بدنامی اکثریت وکلانشوند. ■ ■ ■

کانون وکلا به تناوب زمانی در طی این سال‌ها آمارهایی از تمدید نکردن پروانه وکالت وکلارائه کرده است. همین چند وقت پیش بود که عیسی امینی در کسوت رئیس کانون وکلای دادگستری مرکز بیان داشت: ۲۲/۵ درصد از وکلا پروانه وکالت خود را تمدید نکرده‌اند، دلیل این امر نداشتن پول سرمایه در میان آنهاست. وی در توضیح این آمار افزود: بسیاری از وکلا هستند که حتی در خواست معافیت از حق عضویت می‌دهند، می‌آیند اصرا ر می‌کنند که دیگر نمی‌خواهند وکیل بمانند. این تعداد درصد کمی نیستند. این در حالی است که در آذرماه ۹۷، عیسی امینی در مورد تمدید پروانه وکالت وکلا می‌گوید: در سال ۲۵

لایحه تجارت در صحن علنی مجلس تاکنون ۱۶۴ ماده از این لایحه با شتابزدگی تمام به تصویب نمایندگان مجلس رسیده است. گفتنی است تصویب این حجم از قانون آن هم در مدت چهار روز اتفاقی بسیار نادر در تاریخ قانون گذاری کشور است.

■ **پسرفت حقوقی**

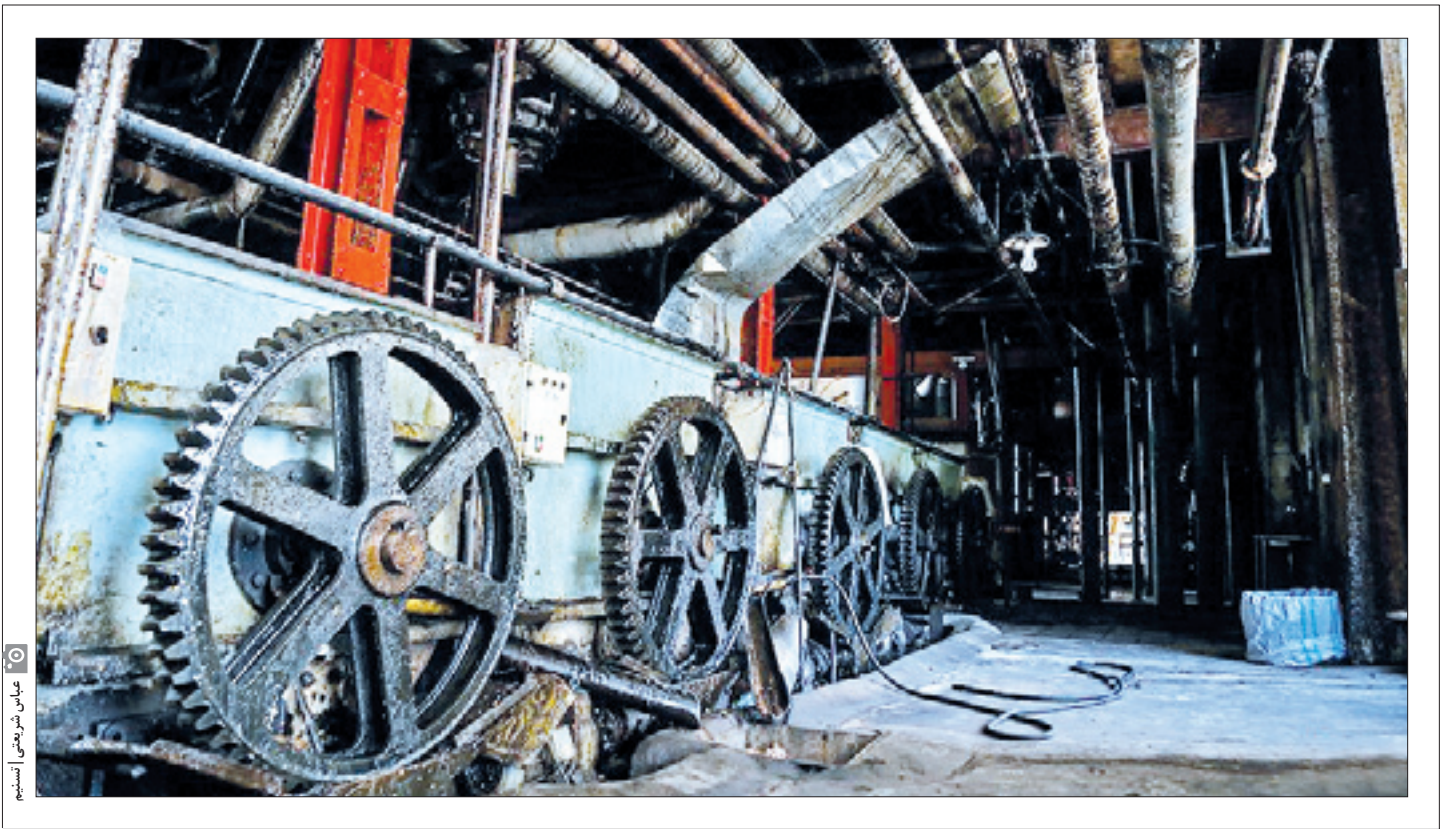
با تصویب این لایحه در مجلس حقوقدانان، کارشناسان و اقتصاددانان نسبت به این اقدام مجلس اعتراض کردند. جان کلام گلابه این افراد از تصویب لایحه مذکور عبارت است از اینکه مجلس در تصویب چنین قانون مهمی تسریع به خرج داده واین لایحه از ابهامات فراوانی برخوردار است و تصویب آن کشور را دچار مشکلات عدیده‌ای می‌سازد. به عنوان نمونه، سیدفتح‌الله احمدی، قاضی مجتعم قضایی شهید بهشتی با اشاره به ماده ۵ لایحه تجارت (انعقاد قرارداد، ابراز اراده یا هر عمل دیگر مرتبط با قرارداد و اثبات آنها نیازمند هیچ تشریفات خاصی نیست، این امور، به هر وسیله، از جمله شهادت شهود، قابل اثبات است)، گفت: «در ماده ۵ این لایحه، از آنجا که قرارداد به صورت عام آمده است بحث اسناد غیررسمی نیز مطرح می‌شود و این ماده باعث رواج اسناد عادی (غیر رسمی) خواهد شد. وی همچنین ضمن اشاره به موضوع شهادت شهود که در این ماده آمده است، اظهار داشت: از سوی دیگر جای چنین بندی در قانون تجارت نیست چراکه این مسئله جزو ادله اثبات دعوا محسوب می‌شود و جای آن در قانون مدنی است لذا چه لزومی دارد که بحث اثباتی در قانون تجارت بیاید. این مسئله بحث ادله اثبات دعواست و طرح آن در قانون تجارت موضوعیت ندارد.» این قاضی دادگستری در خصوص حذف تشریفاتیی که در لایحه تجارت آمده گفت: در این قانون خیلی راحت تشریفات عقود در حال حذف شدن هستند. این قانون نوعی پسرفت است و نه پیشرفت.

■ **کودتای اقتصادی**

همچنین در این راستا محمدرضا پدیزاده، عضو سابق شورای راهبردی نظام مالیاتی کشور در واکنش به تصویب لایحه تجارت گفت: «بنده این قانون را بیشتر شبیه یک نوطه می‌بینم. اصلانمی‌شود به این راحتی فکر کنید که این کار به صورت اتفاقی رخ بدهد. با تصویب این قانون، بهائهای

لایحه تجارت، چوبه دار رونق تولید

در صورت نهایی شدن قانون جدیدالتصویب تجارت مشکلات عدیده‌ای پیش خواهد آمد که ساختار کنونی «حقوق تجارت» قادر به حل آن نخواهد بود

■ **مشکل کسب و کارها و تولیدی‌ها**

حسن فروزان‌فرد، رئیس کمیسیون حمایت قضایی اتاق بازرگانی، نیز درباره مشکلاتی که این لایحه برای کسب و کارها ایجاد خواهد کرد، معتقد است قاعدتاً قانونی با این تأثیر گذاری که می‌شود تأثیر آن را با مؤثر بودن قانون مدنی مقایسه کرد، نیازمند تعاملات بیشتر با نهیگان، صاحبان اندیشه در حوزه حقوق و کسب و کار و فعالان اقتصادی دارد و اگر این طور پیش برود می‌تواند مشکلات بسیاری را برای حوزه تجارت و کسب و کار ایجاد نموده و درگیری‌هایی را به صورت ناخواسته به وجود بیاورد. من فکر می‌کنم بسیاری از نمایندگان متوجه ریزه کاری‌های این قانون و اثرات منفی‌ای که می‌تواند بر جامعه بگذارد، نیستند.

■ **خدشه به ثبات قراردادهای تجاری**

برای مثال در ماده ۴ این لایحه آمده‌است از احکام الزامی شرعی، میباحات اقتصادی اعمال قانون را نسبت به قرارداد استثنایا محدود نمایند یا مفاد قانون قابل اعمال را به نحو دلخواه تغییر دهند. قاعده امره قابل اعمال در مورد قرارداد قابل استثنا تحدید یا تغییر نیست.

تبصره- قاعده امره عبارت است از احکام الزامی شرعی، میباحات اقتصادی و قواعد قابل اعمال مرتبط با نظم عمومی. نقد جدی که به این ماده می‌توان گرفت این است که در خصوص حدود و نفوسر «احکام الزامی شرعی»، «میباحات اقتصادی» و «قواعد مرتبط با نظم عمومی» اختلاف نظر جدی‌ای بین فقها و دکترین حقوقی وجود دارد لذا منبع مشخصی برای اثبات احکام این نسبت به قواعد فقهی و حقوقی وجود ندارد؛ به عبارت دیگر تبصره این مساده به هیچ‌وجه نتوانسته «قاعده امره» را مشخص کند. وجود چنین ضعف بزرگی در این ماده قانونی، منجر می‌شود تا ثبات قراردادهای و بتبع ثبات شروط آن نیز به شدت مخدوش شوند. لازم‌الاجرا شدن چنین ادعاهای، کشور را با آسیب‌های جدی‌ای مانند کلاهبرداری، کاهش پیش‌بینی‌پذیری قراردادهای و کاهش امنیت سرمایه‌گذاری مواجه می‌سازد. بدین صورت که به دلیل مشخص نبودن حدود و نفوسر قواعد امره این امکان وجود دارد که یکی از طرفین قرارداد، مبتنی بر این ماده به دادگاه مراجعه کرده و یکی از شروط قرارداد یا تمام آن را با چنین استدلالی که شرط مرقوم در قرارداد در حوزه شمول قواعد

به تبهکاران داده می‌شود که بتوانند مدعی مال افراد شوند. این یک فاجعه و یک کودتای اقتصادی در کشور است.»

■ **ناراضیاتی اتاق بازرگانی از تصویب لایحه تجارت**

موج اعتراضات نسبت به تصویب این لایحه در هفته گذشته ادامه داشت تا جایی که سه روز بعد از تصویب بخشی از این لایحه، اتاق بازرگانی ایران نیز نسبت به این موضوع واکنش داد. در این راستا محمد لاهوتی، رئیس کمیسیون تسهیل تجارت و توسعه صادرات اتاق بازرگانی تهران عنوان کرد: «قانون تجارت که در مجلس در دست بررسی و تصویب است، به نظرات بخش خصوصی به عنوان دینفعسان و اجراکنندگان قانون توجه نداشته و بهتر است برای برر سی بیشتر، به کمیسیون‌های مربوطه برای مشاوره با اتاق‌های بازرگانی، تعاون و اصناف ارجاع داده شود». همچنین احمد آتش‌هوش، نایب رئیس کمیسیون حمایت قضایی و مبارزه با فساد اتاق تهران در این رابطه گفت: در خصوص تصویب لایحه مذکور نظر ما بر این بود که این لایحه برای بررسی‌های بیشتر به کمیسیون مربوطه (حقوقی و قضایی) بازگردد، اما با این درخواست موافقت نشد. گفتنی است یکی از ایرادات وارده به این لایحه تفسیرپذیری بالای مواد آن است. ازجایات این مورد، شرکتی با نام «تیم» در لایحه مذکور نشان دهنده عدم اتقان و جامع و مانع بودن متن این لایحه است لذا جهت بررسی دقیق تر این موضوع به بررسی حقوقی بخشی از مواد این لایحه قانونی می‌پردازیم.

افزایش پرونده‌های قوه قضائیه به علت طرح دعاوی واهی در محاکم و افزایش ریسک شدید معاملات اقتصادی مردم به دلیل کاهش پیش‌بینی قراردادهای و برهم خوردن نظم تجاری کشور از جمله ایرادات لایحه جدیدالتصویب تجارت است

محرمانگی رد پروانه وکالت

به اذعان برخی مسئولان، صدور و رد پروانه‌ها محرمانه است، این در حالی است که چنین ادعایی بر خلاف قانون دسترسی آزاد انتشار اطلاعات است

ارائه چنین آماری در تفکیک وکلای متخلف و صالح به اذهان عمومی نیز کمک شایانی می‌کند

مسکر و مواد مخدره و مرابود در اماکن فساد، عدم حضور در جلسات دادگاه‌بدون عذر موجه، عدم قبول مراسلات کانون و امتناع از دادن رسید در قبال آنها، عدم ارائه اسناد در قبال وجوه و اموال و اسناد دریافتی از موکل، عدم رعایت تقدم در جلسات محاکمهای که همزمان هستند یا عدم رعایت تقدم محاکمات کیفری، وکالت در محلی که وکیل در زمان اشتغال به خدمت قضایی در آنجا شاغل بوده برای اول و تمرکز فعالیت وکالتی و یا تأسیس دفتر وکالت در غیر از محل مجاز برای برار اول از دیگر مصادیق و اعمال مستوجب مجازات انتظامی است که به مراتب جزو مصادیق ضعیفتر این تخلفات محسوب می‌شود.

مراتب و درجه‌بندی این تخلفات به استناد آیین نامه مربوطه در حالی است که تاکنون به‌رغم انتشار آمارهای مختلف در زمینه تمدید نشدن پروانه وکالت وکلادر هر سال، جزئیاتی از تخلفات این قشر به بیرون درز پیدا نمی‌کنداغان برخی مسئولان کانون وکلا به محرمانگی صدور و رد پروانه‌ها در حالی است که به استناد ماده ۸ ششویهنامه دسترسی به اطلاعات آزاد مؤسسات خصوصی ارائه‌دهنده خدمات عمومی، اطلاعات راجع به رسیدگی به تخلفات و جرائم ارتكابی از سوی اعضای مؤسسات خصوصی ارائه‌دهنده خدمات عمومی، باید با رعایت محرمانگی هویت عضو متخلف یا مورد تعقیب، در دسترس متقاضیان قرار گیرد.

تعداد و انواع تخلفات صورت گرفته از سوی اعضا، نحوه رسیدگی به تخلفات و تصمیمات اتخاذ شده، تعداد و مشخصات پروانه‌های مغلق یا باطل شده، میزان جریمه‌های نقدی وصول شده و تعداد متخلفان معرفی شده به مراجع قضایی از جمله موارد مذکور در قانون قوت است که استکفاف از آن توسط نهادهای مرتبط با حوزه وکالت به وضوح دیده می‌شود.

بعد مجازات بیشتری برای وکیل متخلف در نظر گرفته شود. در اصل این تخلفات از شدت و ضعف‌هایی برخوردار بوده که در صورت شدید بودن تخلف ممکن است به محرومیت دائم از وکالت منجر شود و مجازات تخلفات کوچک‌تر مواردی چون توبیخ یا توبیخ با درج در پرونده یا محرومیت موقت از وکالت را به همراه خواهد داشت.

برای مثال اگر یک وکیل، پروانه وکالت خود را تمدید نکند و حق کانون را پرداخت نکند یا در شهری که پروانه وکالتش برای آنجا صادر نشده دفتر وکالت دایر کند مر تکب تخلف انتظامی شده است اما هیچ یک از این دو تخلف ارتباطی به موکل پیدا نمی‌کند و برای وی مشکلی ایجاد نمی‌کند.

برخی تخلفات نسبت به موکلین صورت می‌گیرد. خودداری وکیل از دادن رسید، یکی از تخلفات انتظامی در این حیطه است. یکی دیگر از تخلفات وکیل که می‌تواند به ضرر موکل تمام شود، خودداری وکیل از شرکت در جلسات دادگاه است. باید بدانید وکیل شما می‌تواند هر زمان که بخواهد از پرونده شما استعفا دهد اما اگر این کار را زمانی انجام دهد که شما وقت کافی برای معرفی وکیل جدید نداشته باشید، مرتکب تخلف انتظامی شده‌است اما این دست تخلفات، تخلفات سنگینی به‌شمار نمی‌روند.

■ **تخلفات وکلا**

تخلفات سنگین تر وکلا می‌تواند شامل افشای اسرار موکل، عدم تحویل یک نسخه از وکالتنامه به موکل، قبول وکالت علیه‌موکل سابق در همان موضوعی که وکالت آن را بر عهده داشته است، انتقال قرارداد حق‌الوکاله به دیگری و تبانی با طرف دعوا و خیانت به موکل باشد که این سنگین‌ترین تخلف یکک وکیل است و وی را برای همیشه از وکالت محروم می‌کند.

موردی چون انجام وکالت بدون تمدید پروانه، تجاهر به